EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 31.1.2025
COM(2025) 20 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET OCH EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

om tillämpningen av förordning (EG) nr 864/2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II)

{SWD(2025) 9 final}

Ordlista

Begrepp	***Betydelser eller definition***
1971 års Haagkonvention	Konvention från Haagkonferensen för internationell privaträtt av den 4 maj 1971 om tillämplig lag för trafikolyckor.
Studie från 2021	Studie från British Institute of International and Comparative Law and Civic Consulting om Rom II-förordningen (EG) nr 864/2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser. I studien bedöms de praktiska erfarenheterna av och tolkningsproblemen vid tillämpningen av Rom II för perioden 2010–2020. Se sammanfattningen i avsnitt 2 i det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer denna rapport.
Frågeformulär 2023	Frågeformulär som skickades ut till EU:s medlemsstater 2023 för att samla in aktuell information om tillämpningen av Rom II. Se avsnitt 3 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.
Direktivet mot munkavleprocesser	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1069 av den 11 april 2024 om skydd för personer som deltar i den offentliga debatten mot uppenbart ogrundade anspråk eller rättegångsmissbruk (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt), EUT L, 2024/1069, 16.4.2024.
Bryssel Ia-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (omarbetning), EUT L 351, 20.12.2012, s. 1.
EU-domstolen	Europeiska unionens domstol.
EU	Europeiska unionen.
Dataskyddsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, EUT L 119, 4.5.2016, s. 1.
Medlemsstat	Medlemsstat(er) i Europeiska unionen.
Rom I-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 593/2008 av den 17 juni 2008 om tillämplig lag för avtalsförpliktelser (Rom I) EUT L 177, 4.7.2008, s. 6.
Rom II	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 864/2007 av den 11 juli 2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II) EUT L 199, 31.7.2007, s. 40.
MUNKAVLEPROCESSER	Strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt (Strategic Lawsuit Against Public Participation).
Studie om tillämpningen av utländsk lag	2011 års studie från Swiss Institute of Comparative Law, *The Application of Foreign Law in Civil Matters in the EU Member States and Its Perspectives For the Future* (Tillämpningen av utländsk lag i civilrättsliga frågor i EU:s medlemsstater och dess utsikter för framtiden). Se sammanfattningen avsnitt 2 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.
Studie om privatlivet	2009 års studie från MainStrat, *Comparative Study on the Situation in the 27 EU Countries as regards the Law Applicable to Non-Contractual*

	Obligations Arising out of Violations of Privacy and Rights Relating to Personality (Jämförande studie om situationen i de 27 EU-länderna vad gäller tillämplig lag på utomobligatoriska förpliktelser till följd av kränkning av privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet). Se sammanfattningen avsnitt 2 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.
Studie om vägtrafikolyckor	2009 års studie av Demolin, Brulard, Barthelemy – Hoche – *Compensation of Victims of Cross-border Road Traffic Accidents in the EU: Comparison of National Practices, Analysis of Problems and Evaluation of Options for Improving the Position of Cross-border Victims* (Ersättning till offer för gränsöverskridande trafikolyckor i EU: jämförelse av nationell praxis, analys av problemen och utvärdering av alternativen för att förbättra ställningen för offer för gränsöverskridande olyckor). Se sammanfattningen avsnitt 2 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.

1. INLEDNING

Den 11 juli 2007 antog Europeiska unionen förordning (EG) nr 864/2007 om tillämplig lag för utomobligatoriska förpliktelser (Rom II) som harmoniserade medlemsstaternas lagvalsregler för utomobligatoriska förpliktelser. Förordningen började tillämpas den 11 januari 2009.

Genom Rom II fastställs en rättslig ram för att fastställa vilken nationell materiell rätt som är tillämplig inom EU vid gränsöverskridande tvister om utomobligatoriska förpliktelser, särskilt vid skadeståndsgrundande händelser. De enhetliga lagvalsregler i EU som införs genom Rom II innebär en ökad rättssäkerhet, rättslig förutsägbarhet och rättvisa i frågor på privaträttens område som berör mer än ett land. Den säkerställer, utan att ändra medlemsstaternas materiella regler om utomobligatoriska förpliktelser, att samma materiella rätt är tillämplig oavsett var i EU en talan väcks. Dessa inslag gör Rom II till en grundläggande del av EU:s lagstiftning om lagkonflikter, som tar upp viktiga frågor som uppstår i ett alltmer sammanlänkat europeiskt sammanhang och säkerställer att utomobligatoriska tvister hanteras med en hög grad av samstämmighet och enhetlighet i hela EU.

I denna rapport presenteras den första allmänna utvärderingen av tillämpningen av förordningen sedan 2009. Den bygger bl.a. på flera studier, en översyn av EU-domstolens och de nationella domstolarnas rättspraxis, andra samråd samt akademiska och andra rapporter. Den förlängda utvärderingsperioden har gjort det möjligt för kommissionen att samla in tillräckliga erfarenheter av tillämpningen av förordningen. I rapporten undersöks också ett antal nya frågor kring t.ex. artificiell intelligens, en alltmer digital miljö och munkavleprocesser.

I enlighet med översynsklausulen i förordningen genomfördes tre specifika studier[1] om vägtrafikolyckor (2009), om privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet (2009) samt om tillämpningen av utländsk lag (2011).

Utöver dessa studier utvärderade kommissionen de praktiska erfarenheterna av Rom II genom frågor riktade till medlemsstaterna och deras domstolar och myndigheter. Den första sådana insamlingen av uppgifter 2012 visade att Rom II i allmänhet fungerade väl, men att de praktiska erfarenheterna av dess tillämpning och relevant rättspraxis fortfarande var begränsade vid den

[1] Se avsnitt 2 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar för närmare uppgifter om studierna.

tidpunkten. Den andra insamlingen av uppgifter ägde rum 2023 (Frågeformulär 2023)[2], med specifika frågor om de områden som redan tagits upp i tidigare studier. Dessutom sammanträdde det europeiska rättsliga nätverket på privaträttens område två gånger (2012 och 2023) för att diskutera hur Rom II fungerade.

Slutligen, som en del av den långsiktiga övervakningen av tillämpningen av förordningen och inför utarbetandet av denna rapport, beställde kommissionen 2021 en extern studie för att kartlägga tillämpningen av Rom II från 2010 till 2020 (Studie från 2021).

Denna rapport bygger på dessa källor för att belysa de viktigaste resultaten vad gäller tillämpningen av Rom II. Ytterligare information, inbegripet mer detaljerade förklaringar som går utöver denna rapport, rättspraxis och källor som använts, finns i det arbetsdokument från kommissionens avdelningar som åtföljer denna rapport.

2. ALLMÄN ÖVERSIKT ÖVER TILLÄMPNINGEN AV ROM II

2.1 Tillämpningsområde

I Rom II fastställs regler om tillämplig lag för **utomobligatoriska förpliktelser som har uppkommit eller sannolikt kommer att uppstå vid gränsöverskridande frågor på privaträttens område**. Dessa omfattar viktiga områden såsom ansvar vid trafikolyckor, immaterialrättsintrång, otillbörlig konkurrens och handlingar som begränsar den fria konkurrensen, miljöskador eller produktansvar.

De bestämmelser som definierar det materiella tillämpningsområdet för Rom II har inte medfört några större problem i praktiken[3]. Trots att begreppet ”utomobligatoriska förpliktelser” förtydligas i EU-domstolens rättspraxis[4] finns det dock fortfarande områden där det, i avsaknad av rättspraxis, fortfarande råder osäkerhet om huruvida vissa fordringar är avtalsenliga eller utomobligatoriska, såsom vissa avtals skyddande effekter för tredje part och skyldigheter som följer av erbjudandet eller tillkännagivandet av ett pris inom ramen för reklam. Dessutom är tolkningen av specifika undantag från tillämpningsområdet (särskilt de i artikel 1.2 c och d[5]) fortfarande öppen för diskussion. Det råder dock allmän enighet om att dessa utmaningar när det gäller att fastställa tillämpningsområdet för Rom II kan lösas genom framtida rättspraxis.

Däremot är undantaget från tillämpningsområdet för ”utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i kränkning av privatlivet eller personlighetsskyddet, inberäknat ärekränkning” fortfarande en omtvistad fråga bland experter där lagstiftningsåtgärder har förespråkats[6].

2.2 Regler om tillämplig lag för skadeståndsgrundande händelser

I enlighet med Rom II är huvudregeln att den lag som är tillämplig på en utomobligatorisk förpliktelse som har sin grund i en skadeståndsgrundande händelse är **lagen i det land där skadan uppkommer** (artikel 4.1), även kallad *lex loci damni*), med särskilda regler i artikel 4.2 (lagen i det land där offret och skadevållaren har sin vanliga vistelseort) och 4.3 (uppenbart närmare anknytning), där den sistnämnda ger en flexibilitetsmekanism för att hantera mål där

[2] Se avsnitt 3 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar för närmare uppgifter om frågeformuläret.
[3] Se avsnitt 1 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar om kvarstående osäkerheter om karakteriseringen av vissa specifika fordringar.
[4] Se avsnitt 4 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar för närmare uppgifter om rättspraxis.
[5] Se avsnitt 4 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, det pågående målet *Wunner*.
[6] Se kapitel 3.1 för närmare uppgifter.

huvudregeln kanske inte leder till det lämpligaste rättsliga resultatet. Denna ram säkerställer rättssäkerhet och rättslig förutsägbarhet när det gäller den lag som är tillämplig i de flesta fall. Tillämpningen av huvudregeln har i stort sett varit oproblematisk, även om vissa frågor kvarstår när det gäller tillämpningen av regeln på indirekta offer, skadeståndsgrundande händelser som omfattar flera parter och lokaliseringen av skador i fall som gäller rent finansiella/ekonomiska förluster, särskilt i fall av skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden[7].

I Rom II föreskrivs också flera särskilda regler som är anpassade till situationer där huvudregeln kanske inte är tillräcklig och lämplig. Dessa omfattar bestämmelser om produktansvar (artikel 5), otillbörlig konkurrens och handlingar som begränsar den fria konkurrensen (artikel 6), miljöskador (artikel 7), immaterialrättsintrång (artikel 8) och stridsåtgärder (artikel 9). Även om dessa skräddarsydda regler syftar till att tillhandahålla lösningar på begränsningar i huvudregeln kan det också orsaka svårigheter att definiera deras tillämpningsområde. Till exempel kvarstår tolkningsproblem när det gäller tolkningen av begreppet ”produkt” när det gäller produktansvar[8] och när det gäller de immateriella rättigheter som omfattas av artikel 8[9].

Mer allmänt rapporterades problem där anknytningsfaktorerna leder till att flera olika lagar tillämpas på en enda tvist, särskilt när det gäller upphovsrätt, vilket gör det väldigt komplicerat för domstolar att tillämpa utländska lagar med tillräcklig kunskapsnivå, ökar transaktionskostnaderna, t.ex. för översättning och expertis, och i slutändan leder till osäkerhet kring resultatet av förfarandena[10]. Detta fenomen, som kan kräva samtidig tillämpning av en komplex ”mosaik” av lagar som är tillämpliga på en och samma tvist, uppstår särskilt när det gäller skadeståndsgrundande händelser som sker online, där i) skadan kan uppkomma samtidigt i flera länder eller ii) en enda handling kan utgöra immaterialrättsintrång, särskilt i upphovsrätten, i mer än ett land. Liknande problem kan uppstå t.ex. vid kollektiv prövning eller massolyckor. Det finns flera förslag på hur man kan ta itu med problemet med samtidig tillämpning av flera lagar, särskilt när det gäller intrång i upphovsrätten. Såsom anges i avsnitt 1 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar omfattar vissa av dessa förslag lagstiftningsändringar i Rom II[11].

2.3 Andra regler i Rom II

Rom II innehåller också regler om tillämplig lag vid ”obehörig vinst, tjänst utan uppdrag (*negotiorum gestio*) och oaktsamhet vid ingående av avtal (*culpa in contrahendo*)” (kapitel III). I kapitel IV föreskrivs därefter en möjlighet för parterna att enas om att en utomobligatorisk förpliktelse ska regleras av en lag som de själva väljer. Tillämpningen av dessa bestämmelser är i allmänhet inte problematisk, och få problem har rapporterats[12].

---

[7] För skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden, se kapitel 3.3. Se mer om detta i avsnitt 1 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.

[8] Se avsnitt 1 punkt 1.2.2 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar. Frågan är om begreppet ”produkt” i första stycket även avser i) en produkt som inte är exakt densamma som den defekta produkten i fråga, utan tillhör samma utgåva eller serie från tillverkaren och därför endast uppvisar mindre skillnader (t.ex. när det gäller märkning eller förpackning), eller ii) en produkt av samma typ.

[9] Trots den icke uttömmande förteckningen över immateriella rättigheter i skäl 26.

[10] Studie om *Cross-border Enforcement of Intellectual Property Rights in the EU*. 2021, s. 57–58.

[11] T.ex. att tillämpa den närmaste anknytningen till överträdelsen som relevant anknytningsfaktor eller att, i strid med nuvarande artikel 8.3 i Rom II, tillåta val av tillämplig lag.

[12] Se mer om detta i avsnitt 1 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.

2.4 Gemensamma bestämmelser, övriga bestämmelser och slutbestämmelser

Kapitlen i Rom II om gemensamma bestämmelser, övriga bestämmelser och slutbestämmelser fungerar i allmänhet utan större problem. Förhållandet till befintliga internationella konventioner och andra instrument, särskilt 1971 års Haagkonvention om tillämplig lag rörande trafikolyckor, har dock lett till vissa praktiska svårigheter i samband med förekomsten av två system för lagkonflikter för fordringar som uppkommit till följd av gränsöverskridande vägtrafikolyckor, såsom beskrivs utförligare i avsnitt 1 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.

3. TILLÄMPNING AV ROM II I UTVALDA OMRÅDEN

3.1 Privatlivet, rättigheter som rör personlighetsskyddet, inbegripet ärekränkning och munkavleprocesser

Utomobligatoriska förpliktelser till följd av kränkning av privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet, inbegripet ärekränkning, undantogs från tillämpningsområdet för Rom II eftersom ingen överenskommelse nåddes i lagstiftningsförhandlingarna om en lämplig anknytningsfaktor för detta område av skadeståndsgrundande händelser. Skadeståndsgrundande händelser med anknytning till privatlivet kräver en avvägning mellan motstridiga grundläggande rättigheter till yttrande- och informationsfrihet, å ena sidan, och integritet och anseende, å andra sidan. Det finns skillnader i hur enskilda medlemsstater uppnår denna balans i sina rättsliga och konstitutionella system. Dessa skillnader i lagstiftningsstrategier[13], och den avgörande roll som yttrandefriheten spelar i demokratiska samhällen, var några av de bakomliggande faktorerna till beslutet att undanta krav med anknytning till privatlivet från tillämpningsområdet för Rom II då det inte finns någon konsensus kring en lämplig anknytningsfaktor.

Till följd av detta bestäms den tillämpliga lagen i sådana mål fall fortfarande av de nationella lagvalsreglerna i varje medlemsstat, med betydande skillnader mellan dessa regler. Förekomsten av detta rättsliga lapptäcke gör det svårt att förutsäga vilken lag som kommer att vara tillämplig vid gränsöverskridande kränkningar av privatlivet och därmed vilket resultat tvisten kommer att få.

Kritiken mot att undanta denna viktiga grupp av fordringar från tillämpningsområdet för Rom II tycks generellt delas. T.ex. fann yrkesverksamma och berörda parter som deltog i studien om privatlivet och studien från 2021 i allmänhet att den nuvarande situationen var otillfredsställande. I sina svar från 2023 ansåg de flesta medlemsstater dessutom att lagvalsreglerna på detta område borde harmoniseras bättre. Det verkade inte finnas några oböjliga ståndpunkter som undantar dessa skadeståndsgrundande händelser från att i framtiden omfattas av Rom II. Vissa medlemsstater uttryckte dock tvivel om huruvida en godtagbar enhetlig anknytningsfaktor kan hittas som gör en lämplig avvägning mellan motstridiga rättigheter och intressen.

[13] Särskilt Förenade kungarikets lagstiftningsstrategi som i hög grad gynnade käranden i ärekränkningsmål skilde sig vid den tidpunkten markant från de flesta andra medlemsstaters. Se studien om privatlivet.

Flera förslag har lagts fram om en lämplig anknytningsfaktor sedan Rom II antogs. Dessutom utfördes även annat arbete på området privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet. Detta inbegriper följande:

- **2008 års studie om privatlivet och Europaparlamentets uppföljning**: I studien om privatlivet, som beskrivs i avsnitt 2 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar, kartlades medlemsstaternas regler om privatlivet och möjliga lösningar identifierades på de svårigheter som uppstår i avsaknad av en regel i Rom II. Den visade också på ett överväldigande stöd för en harmonisering av den lag som är tillämplig på ärekränkning.

  Efter offentliggörandet av 2008 års studie antog Europaparlamentet 2012 en resolution där man föreslog att Rom II skulle kompletteras med en lagvalsregel om privatlivet och personlighetsskyddet som skulle baseras på en kvalificerad *lex loci damni*[14].

- **Dataskyddsförordningen**: Förordning (EU) 2016/679 (dataskyddsförordningen), som sedan 2018 är tillämplig på skyddet av fysiska personers personuppgifter i EU, harmoniserar vissa aspekter av privat tillämpning av dataskyddslagstiftningen i artiklarna 79 och 82[15]. Dessa bestämmelser innehåller materiella regler om rätten till ett effektivt rättsmedel mot personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden och rätten att kräva ersättning från personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden för skada som enskilda har lidit till följd av överträdelser av dataskyddsförordningen.

  Om en regel om lagar som är tillämpliga på privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet införs i Rom II kommer grundlig hänsyn att behöva tas till samspelet med dataskyddsförordningen. När det gäller aspekter av rätten till ersättning som har reglerats på ett enhetligt sätt i dataskyddsförordningen skulle det visserligen inte finnas några praktiska konsekvenser att lagen i en medlemsstat i stället för en annan medlemsstat utses till tillämplig lag i enlighet med Rom II, men så skulle inte vara fallet för aspekter av denna rätt som inte har tagits upp i dataskyddsförordningen[16].

- **Bryssel Ia-förordningen och tillhörande rättspraxis**: Internationella jurisdiktionsregler om kränkning av privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet samt ärekränkning omfattas av Bryssel Ia-förordningen. I en rad förhandsavgöranden under en längre tidsperiod hade EU-domstolen möjlighet att klargöra dessa regler, särskilt vad gäller den ort där skadan uppkommer i händelse av

[14] Närmare bestämt bör lagen i det land där den eller de viktigaste omständigheterna rörande förlusten eller skadan uppkom tillämpas i enlighet med resolutionen. Om svaranden emellertid inte rimligen kunde förutse de betydande följderna av sin handling i det landet ska lagen i det land där svaranden har sin vanliga vistelseort tillämpas.

[15] Dataskyddsförordningen är begränsad till behandling av personuppgifter och omfattar inte kränkningar av privatlivet.

[16] I avsaknad av regler om fastställande av storleken på skadestånd i dataskyddsförordningen ankommer det exempelvis på varje medlemsstats rättssystem att föreskriva sådana regler, under förutsättning att likvärdighetsprincipen och effektivitetsprincipen iakttas. Naturligtvis kan en medlemsstats tillämpliga lag i enlighet med Rom II också få praktiska konsekvenser när det gäller anspråk som rör uppgifter som inte är personuppgifter och därmed inte regleras i dataskyddsförordningen, t.ex. anspråk som grundar sig på behandling av personuppgifter rörande avlidna personer eller juridiska personer.

ärekränkning, både i papperspublikationer och på internet[17]. I enlighet med Bryssel Ia-förordningen är det således möjligt att väcka skadeståndstalan med anledning av ärekränkning i flera jurisdiktioner efter kärandens gottfinnande[18].

I praktiken väljer kärandena, med tanke på såväl valet av tillgängliga jurisdiktioner som avsaknaden av en enhetlig tillämplig rättsregel i EU, ofta att väcka talan i det domstolsland som har den mest fördelaktiga tillämpliga lagen. I vissa mål[19] kan detta domstolsland ha en ganska marginell koppling till den aktuella tvisten. Detta kan skapa en grogrund för rättsliga trakasserier, t.ex. i samband med munkavleprocesser.

- **Munkavleprocesser** (strategiska rättsprocesser för att hindra offentlig debatt) är domstolsförfaranden – vanligtvis rörande ärekränkning eller anspråk som rör privatlivet – som inte inleds för att genuint hävda eller utöva en rättighet, utan vars huvudsakliga ändamål är att förhindra, begränsa eller bestraffa deltagande i den offentliga debatten. Indikationer på att så är fallet omfattar exempelvis att anspråket är orimligt, att flera förfaranden har inletts eller att processtaktik används i ond tro. Om munkavleprocesser har en gränsöverskridande dimension kan kärande inleda förfaranden i en jurisdiktion som de anser vara gynnsam eller där kostnaderna för svaranden är särskilt höga, eller t.o.m. i flera jurisdiktioner.

  På grund av att detta fenomen blir allt vanligare i EU, och den risk det medför för yttrandefriheten och de fria medierna genom att det kväver den offentliga debatten, antog EU 2024 direktivet mot munkavleprocesser för att säkerställa lämpliga rättssäkerhetsgarantier mot sådant rättegångsmissbruk. Under förhandlingarna föreslog Europaparlamentet att en särskild lagvalsregel skulle införas, men i slutändan enades medlagstiftarna om att en eventuell framtida översyn av Rom II bör bedöma de munkavlespecifika aspekterna av reglerna om tillämplig lag.

  Det nyligen uppkomna fenomenet med munkavleprocesser understryker särskilt att de problem som uppstår till följd av mångfaldigandet av tillgängliga jurisdiktioner och avsaknaden av en lagvalsregel i ärekränkningsmål och mål som rör privatlivet kan utnyttjas på ett otillbörligt sätt för att hindra allmänhetens deltagande. Dessa problem är dock gemensamma för alla mål rörande ärekränkning och privatlivet. Om en lagvalsregel läggs till i Rom II bör den därför eventuellt tillämpas generellt på fall av kränkningar av privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet, oavsett om de utgör missbruk. De medlemsstater som rådfrågats om denna aspekt enades också om att en eventuell regel i Rom II till sin karaktär bör vara allmän[20].

---

[17] Se s. 113–114 i 2023 års studie om tillämpningen av Bryssel Ia-förordningen för närmare uppgifter om rättspraxis.

[18] Utöver den allmänna behörighetsregeln om svarandens hemvist omfattar ”den ort där skadan uppkommer” den ort där den skadelidande har sitt ”centrum för intressen” som ett domstolsland där hela skadan kan göras gällande, om än endast i samband med ärekränkning online, samt varje medlemsstat där det ärekränkande innehållet är tillgängligt, men endast med avseende på den skada som orsakats i den medlemsstaten.

[19] T.ex. målet Gtflix TV. Se avsnitt 4 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar.

[20] Se avsnitt 3 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar för närmare uppgifter om frågeformulär 2023. Flera medlemsstater uppgav att de inte var medvetna om några betydande svårigheter för offer för

Sammanfattningsvis förefaller det finnas en kritisk massa vad gäller argument för att överväga en ändring av Rom II som inkluderar ”utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i kränkning av privatlivet eller personlighetsskyddet, inberäknat ärekränkning” i tillämpningsområdet. I samband med detta övervägande måste samspelet med Bryssel Ia-förordningen och passande alternativ för en lämplig lagvalsregel bedömas ingående.

3.2 Artificiell intelligens (AI)

Den framtida tillämpningen av Rom II på mål som rör utomobligatoriska förpliktelser i samband med användningen av AI kommer att påverkas av utvecklingen av materiella rättssystem som svar på AI-relaterade tvister. Eftersom fler fall som rör AI kommer att tas upp i domstol, och den tekniska utvecklingen går framåt, kommer rättssystemen att behöva anpassa och utveckla ramar för att ta itu med de utmaningar som AI medför. Detta kan inbegripa fastställande av ansvar, fastställande av standarder för aktsamhet och fastställande av det juridiska ansvaret i AI-relaterade sammanhang. Den tekniska utvecklingen och det rättsliga landskapet när det gäller materiella regler som styr användningen av AI kommer att forma frågor om tillämpningen av Rom II på AI-relaterade mål i framtiden[21].

På grund av att arbetet fortfarande pågår med att identifiera strategier för att hantera de komplicerade aspekterna av den ökande användningen av AI är det dock svårt att bedöma om och i vilken utsträckning särskilda regler kan behövas i Rom II. De flesta medlemsstater höll med om att det fanns få praktiska erfarenheter av lagvalsproblem i fall som gällde användning av AI och i fall där potentiella problem nämndes specificerades dessa inte. Det påpekades att det skulle vara förhastat att söka lösningar på problem utan att vänta på att se vilka dessa skulle kunna vara, och frågan ställdes om man över huvud taget borde överväga särskilda regler för skadeståndsansvar gällande AI, eftersom Rom II avsiktligt är teknikneutral.

Denna allmänt försiktiga strategi följdes också av studie från 2021, som pekade på bristen på praktiska exempel på detta område och det faktum att rättssystemen ännu inte hade definierat sin strategi för att införa materiellt skadeståndsansvar, särskilt frågan om huruvida tillverkaren eller användaren av AI-systemet bör vara primärt ansvarig.

Mot denna bakgrund kan slutsatsen dras, med förbehåll för ytterligare analys, att tiden kanske ännu inte är mogen för att överväga eventuella ändringar av Rom II för att införa AI-specifika regler.

---

munkavleprocesser i ett gränsöverskridande sammanhang eller uppgav att en enhetlig EU-strategi för lagvalsregler kanske inte skulle minska dem. En medlemsstat hävdade däremot uttryckligen att utövandet av rätten till försvar skulle förenklas genom en enhetlig tillämplig lag.

[21] Se kommissionens förslag till direktiv om anpassning av reglerna om utomobligatoriskt skadeståndsansvar vad gäller artificiell intelligens (direktivet om skadeståndsansvar gällande AI), COM(2022) 496 final. Förslaget innehåller inga lagvalsregler, och även om harmoniseringen minskar de skillnader i resultat som skulle kunna följa av tillämpningen av den nationella lagstiftningen i en eller flera medlemsstater tar den endast upp mycket specifika aspekter som rör framläggande av bevis och bevisbörda, och även inom dess begränsade tillämpningsområde utgör den en minimal harmonisering så att skillnader kvarstår.

3.3 Skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden och prospektansvar

Tillämpningen av Rom II på skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden och prospektansvar har ofta diskuterats, särskilt inom den akademiska världen. I synnerhet har det förts kontroversiella diskussioner om hur artikel 4 ska tillämpas på utomobligatoriska förpliktelser som har sin grund i en skadeståndsgrundande händelse på finansmarknaden. Vissa upphovsmän hävdar att den allmänna regeln i artikel 4 i Rom II är dåligt anpassad för att reglera **fall av skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden, inbegripet fall av prospektansvar,** eftersom den lidna skadan endast är en rent ekonomisk skada och att det därför är svårt att lokalisera den i enlighet med *lex loci damni*. Beroende på tolkningen av artikel 4.1 kan dessutom emittenter av värdepapper (eller andra ansvariga personer), i situationer där berörda investerare eller deras konton finns i olika länder, bli föremål för fordringar enligt olika rättssystem för en enda handling, exempelvis att lämna felaktiga uppgifter i ett prospekt.

Frågan om hur rent ekonomiska förluster ska lokaliseras enligt Rom II är inte begränsad till fall av skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden[22], men den har främst tagits upp i detta sammanhang. Flera förhandsavgöranden om lokalisering av ekonomiska förluster har hänskjutits till EU-domstolen i samband med fastställandet av behörighet enligt Bryssel Ia-förordningen, men ingen entydig rättspraxis har ännu framkommit i denna fråga[23]. Överföringen av dessa avgöranden till ett Rom II-sammanhang skulle kunna leda till oönskade resultat, bland annat en fragmentering av den lag som är tillämplig på en skadeståndsgrundande händelse på finansmarknaden[24]. Fragmenteringen av den tillämpliga lagen skulle också göra det svårare för investerare att vidta kollektiva åtgärder och skulle leda till eventuellt omotiverade skillnader i standarderna för skydd mellan investerare. Dessutom kan det vara svårt att förutsäga lagen i förväg, eftersom transaktioner med finansiella instrument vanligtvis äger rum på andrahandsmarknader eller eftersom investerarens vanliga vistelseort eller etableringsorten för den bank där kontot innehas för det mesta är okänd för en emittent (eller en mellanhand).

Olika alternativ har föreslagits för en lämplig lösning. Några forskare föreslog t.ex. att artikel 4 ska tolkas (på nytt) genom rättspraxis på grundval av en oförändrad text för att ta itu med osäkerheten kring orten där skadan har uppkommit. I synnerhet hävdas det ofta att denna ort bör höra till den relevanta berörda finansmarknaden. Andra förslag inbegrep t.ex. att undantagsregeln i artikel 4.3 används, vilket leder till en enda tillämplig lag för hela tvisten, t.ex. lagen i det land där värdepapperen är noterade eller upptagna till handel.

Alternativt, för att ta itu med dessa farhågor på ett övergripande sätt, har det föreslagits att Rom II ska ändras för att fastställa en särskild lagvalsregel för utomobligatoriska förpliktelser

[22] Se t.ex. det pågående målet Wunner, där Europeiska unionens domstol uppmanas att fastställa ”den ort på vilken en skada har uppkommit” i ett mål om en talan om utomobligatoriskt skadestånd med anledning av spelförluster.
[23] EU-domstolen fann t.ex. i målet Kolassa att den skada som uppkommit till följd av felaktig information i ett prospekt uppkom där investeraren har sin hemvist, så länge denna plats var samma som etableringsorten för den bank som förvaltar investerarens konto. I sitt senaste beslut, VEB mot BP, intog Europeiska unionens domstol däremot den striktare ståndpunkten att den ort på vilken skadan har uppkommit inte är den medlemsstat där den bank eller det investeringsbolag där kontot innehas har sitt säte om detta företag inte omfattades av lagstadgad rapporteringsskyldighet i den medlemsstaten.
[24] Detta skulle särskilt vara fallet om man följde den rättspraxis som lokaliserar den ekonomiska skadan i det land där investeraren innehar sitt konto.

som har sin grund i skadeståndsgrundande händelser på en finansmarknad, inbegripet prospektansvar[25]. Genom denna regel skulle dessa skyldigheter kunna omfattas av **lagstiftningen i det land där den relevanta marknaden finns (där det berörda finansiella instrumentet har tagits upp till handel)**. Det är dock tveksamt om en sådan regel alltid skulle fungera, även när det gäller onoterade finansiella instrument (OTC-försäljning). Även om införandet av en lagvalsregel som är inriktad på den relevanta reglerade marknaden verkar föredras av de flesta forskare finns det andra förslag[26].

Medlemsstaterna rapporterade, i likhet med i studie från 2021[27], att de fall som gällde gränsöverskridande skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden och prospektansvar inte förekom ofta och att relaterade problem med tillämpningen av Rom II därför var begränsade. Å andra sidan rapporterade tre medlemsstater praktiska svårigheter med att tillämpa Rom II på detta område av skadeståndsgrundande händelser och föreslog att man skulle överväga en särskild lagvalsregel på detta område. Lagen i antingen det land på vars marknad värdepapperen är noterade eller det land där emittenten har sitt säte rekommenderades.

Även om problemet särskilt tas upp av den akademiska världen visar EU-domstolens förhandsavgöranden i samband med fastställande av jurisdiktion vid skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden och prospektansvar att lokaliseringen av ekonomiska förluster håller på att bli en relevant fråga även bland rättstillämparna. Av detta följer att det bör undersökas närmare hur man ska hantera fall där skadorna är rent ekonomiska, eventuellt genom att införa en särskild lagvalsregel i Rom II om skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden och prospektansvar eller genom att överlåta detta till domstolarna att tolka.

3.4 Kollektiv prövning och mål som involverar flera parter

Scenarier med flera stater som omfattar fall av produktansvar, otillbörlig konkurrens och handlingar som begränsar den fria konkurrensen, prospektansvar, olyckor där flera fordon är inblandade eller masskadeärenden som inbegripet konsumenter är några av de exempel där en grupp skadelidande kan lida skada av samma handling. I dessa situationer, där en grupptalan yrkar på ersättning till alla medlemmar i den skadelidande gruppen, ska skadan lokaliseras oberoende och separat för varje anspråk och varje skadelidande. I fall av kollektiv prövning kan den domstol vid vilken talan väckts därför behöva tillämpa flera materiella lagar på de anspråk som ställs av olika kärande i gruppen. Detta kan särskilt vara fallet i samband med grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen som väcks i enlighet med det relativt nyligen antagna direktiv (EU) 2020/1828[28], när de företrädda konsumenterna har hemvist i mer än ett land. Tillämpningen av flera materiella lagar tenderar att komplicera bedömningen av målet, öka kostnaderna för och längden på rättstvisterna och kan ha en nedkylande effekt på konsumentrörelsernas strategier för rättstvister. Å andra sidan kan

[25] Se t.ex. resolutionen från German Council on Private International Law av den 31. 3. 2012, *IPRax* 2012/5, s. 471, där det föreslås att det ska införas en särskild lagvalsregel för skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden på grundval av lagen i det land där det berörda finansiella instrumentet handlas. Det finns också en undantagsregel och en regel för instrument som handlas på mer än en handelsplats, utöver en föreslagen ändring av skälen. Se även studie från 2021, s. 34.
[26] För exempel, se studie från 2021 s. 33 och 239.
[27] s. 396.
[28] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 av den 25 november 2020 om grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen, EUT L 409, 4.12.2020, s. 1.

alternativet, dvs. att låta käromålen omfattas av olika tillämpliga lagar beroende på om talan väcks enskilt eller gemensamt inom ramen för kollektiv prövning, påverka förutsägbarheten i de tillämpliga lagbestämmelserna och följaktligen rättssäkerheten.

När det gäller frågan om huruvida Rom II är väl anpassad för att hantera kollektiv prövning, som kan omfatta ett stort antal potentiellt tillämpliga lagar, varierade medlemsstaternas åsikter i 2023 års frågeformulär. Även om majoriteten inte kommenterade eller ansåg att den nuvarande situationen var tillfredsställande[29], hänvisade vissa till potentiella problem eller ansåg att lösningen bestod i att dela upp åtgärden i partier i enlighet med tillämplig lagstiftning.

Även om det i detta skede inte går att avgöra om det skulle kunna finnas en annan lösning än den nuvarande som både skulle underlätta kollektiv prövning och säkerställa rättssäkerhet i fråga om tillämplig lag oberoende av vilket förfarande som valts för att yrka på ersättning, bör denna bedömning ägnas ytterligare uppmärksamhet i samband med en eventuell översyn av Rom II.

4. SLUTSATS

Mot bakgrund av de praktiska erfarenheterna under de femton år som gått sedan Rom II började tillämpas, på grundval av de synpunkter som samlats in från medlemsstaterna och berörda parter samt utvärderingen av dessa erfarenheter i olika studier, kan slutsatsen dras att förordningen i allmänhet fungerar väl och är ändamålsenlig. Rättssäkerheten när det gäller tolkningen av förordningen stärktes ytterligare genom nya avgöranden i EU-domstolen[30] samt ny nationell rättspraxis.

Resultaten i denna rapport visar dock på flera frågor som förtjänar ytterligare djupgående analyser i syfte att bedöma om riktade lagstiftningsanpassningar av Rom II är önskvärda och vilka alternativ som kan finnas för att effektivt ta itu med dem. Dessa frågor omfattar framför allt följande:

- En ny bedömning av undantaget från tillämpningsområdet för Rom II för privatlivet och rättigheter som rör personlighetsskyddet, inbegripet ärekränkning.
- Tillämpningen av Rom II i fall där skadan uppkommer samtidigt i många jurisdiktioner, vilket kan leda till en eventuell tillämpning av flera nationella lagar på den utomobligatoriska förpliktelsen (t.ex. fall av kollektiv prövning och skadeståndsgrundande händelser som sker online, inbegripet immaterialrättsintrång som sker online, särskilt i upphovsrätten).
- Skadeståndsgrundande händelser som orsakar rent ekonomiska förluster, inbegripet skadeståndsgrundande händelser på finansmarknaden och prospektansvar.

På grundval av detta kommer kommissionen, i syfte att bedöma om lagstiftningsändringar behövs, att genomföra ytterligare analyser för att överväga och eventuellt utarbeta ett förslag om ändring eller omarbetning av förordningen i enlighet med reglerna för bättre lagstiftning. I detta sammanhang kan ytterligare analyser också göras för att bedöma fördelarna med andra

[29] En medlemsstat uppgav att en tillämpning av artikel 4.3 normalt skulle vara en lösning.
[30] Se avsnitt 4 i arbetsdokumentet från kommissionens avdelningar för närmare uppgifter om rättspraxis.

tänkbara ändringar eller, på områden där de befintliga reglerna är helt lämpliga, eventuellt förtydligande av texten för att underlätta tillämpningen av dem.